

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра Кафедра генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан агробіологічного факультету
Володимир ЗАВГОРОДНІЙ

“ _____ ” _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри генетики, селекції
і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського
Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 2026 р.

Завідувач кафедри

Олександр МАКАРЧУК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова за уподобанням студента)
НАСІННИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР**

Факультет агробіологічний

Розробники: Віталій ЖЕМОЙДА, професор, канд. с.-г. наук

Роман СПРЯЖКА, старший викладач, доктор філософії

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ, посада, науковий ступінь, учене звання)

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Насінництво сільськогосподарських культур

(до 1000 друкованих знаків)

Насінництво – наука, предметом якої є розробка організаційних форм і технологічних прийомів одержання високоякісного насіння сортів і гібридів, включених в Державний реєстр сортів рослин України. Основна мета насінництва – найбільш повна реалізація урожайних можливостей сортів (гібридів) із збереженням їх господарсько-біологічних властивостей з використанням методів генетики, біотехнології, рослинництва, фітопатології та інших наук. Мета викладання дисципліни – дати студентам глибокі знання з теорії та практики насінницької роботи. Селекція дозволяє найбільш повно використовувати потенціал культури, головним завданням насінництва є реалізація досягнень селекції, збереження в процесі розмноження сортів і гібридів усіх морфологічних ознак і біологічних властивостей насіння.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність		
Освітня програма		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4	
Семестр	7	
Лекційні заняття	15 год.	
Лабораторні заняття	15 год.	
Самостійна робота	60 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета дисципліни – сформувати у здобувачів глибокі знання з теорії та практики насінницької роботи.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л			п	ла	ін	с.р.	л		п	ла	ін	с.р.		
Модуль 1. Організація системи насінництва та сортового контролю сільськогосподарських культур														
Тема 1. Теоретичні і наукові основи насінництва. Організаційні засади насінництва	1-2	12	2	2			8							

Тема 2. Сорт, гетерозисний гібрид – як об'єкти насінництва. Вимоги виробництва до сорту, гібриду	3-4	11	2	2			7						
Тема 3. Принципи введення насінництва в ринкових умовах	5-6	11	2	2			7						
Тема 4. Особливості первинного насінництва с.-г. культур. Первинні ланки насінництва	7-8	10	1	1			8						
Разом за модулем 1		44	7	7			30						
Модуль 2. Технологічні аспекти вирощування насіннєвого матеріалу, сертифікація та управління якістю насіння													
Тема 1. Гібридне насіння – важливий фактор підвищення врожайності	9-10	12	2	2			8						
Тема 2. Адаптація вітчизняного насінництва до міжнародних схем і процедур	11-12	12	2	2			8						
Тема 3. Інспектування (апробація) сортових посівів сортових та гетерозисних культур (організація робіт, особливості інспектування за схемами ОЕСД)	13-14	11	2	2			7						
Тема 4. Насінневий контроль (документація, аналізи, державні стандарти на посівні якості насіння)	15	11	2	2			7						
Разом за модулем 2.		46	8	8			30						
Усього годин		90	15	15			60						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні і наукові основи насінництва. Організаційні засади насінництва	2
2.	Сорт, гетерозисний гібрид – як об'єкти насінництва. Вимоги виробництва до сорту, гібриду	2
3.	Принципи введення насінництва в ринкових умовах	2
4.	Особливості первинного насінництва с.-г. культур. Первинні ланки насінництва	1
5.	Гібридне насіння – важливий фактор підвищення врожайності	2
6.	Адаптація вітчизняного насінництва до міжнародних схем і процедур	2
7.	Інспектування (апробація) сортових посівів сортових та гетерозисних культур (організація робіт, особливості інспектування за схемами ОЕСД)	2
8.	Насінневий контроль (документація, аналізи, державні стандарти на посівні якості насіння)	2
	Разом	15

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вивчення методики і техніки державної кваліфікаційної експертизи	2
2.	Реєстри сортів рослин придатних до поширення в Україні	2
3.	Розрахунки потреб у насінні і насінневих фондах району, області, країни	2
4.	Вивчення систем насінництва основних сільськогосподарських культур	2
5.	Особливості державного контролю якості насіння різних культур	2
6.	Вивчення методики інспектування сортових посівів польових культур	2
7.	Документація на сортові посіви та насіння (їх оформлення)	3
	Разом	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Реєстр виробників насіння	12
2.	Причини погіршення сортових та посівних якостей насіння	12
3.	Ліцензійні угоди та пакет документів для ведення насінництва	12
4.	Сортова сертифікація	12
5.	Технологічні аспекти вирощування високоякісного насіння	12
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне опитування;
- захист практичних робіт;
- модульні тести;
- залік.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Формування ринку на основі генетичного та сортового різноманіття		
Практична робота 1.	Розпізнавати та класифікувати види насіння і садивного матеріалу як основні елементи ринку насінництва, враховуючи їх біологічні, сортові та	12
Практична робота 2.		12
Практична робота 3.		12

Практична робота 4.	посівні якості. Аналізувати структуру ринку насіння сортів і гібридів, визначати основних учасників ринку та їхню роль у формуванні попиту і пропозиції.	12
Самостійна робота 1.		22
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Сучасні тенденції формування і розвитку ринку сортів		
Практична робота 5.	Застосовувати принципи сертифікації, маркування та стандартизації насіння відповідно до чинного законодавства України та міжнародних норм. Обґрунтовувати вибір сортів і гібридів для виробництва з урахуванням їх потенціалу, економічної доцільності та конкурентоспроможності на ринку.	12
Практична робота 6.		12
Практична робота 7.		12
Практична робота 8.		12
Самостійна робота 2.		22
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо деєлайнів та перекладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2747>;
- Ринок сортів і насіння: навчальний посібник / О. В. Захарчук, В. Л. Жемойда, Р. О. Спряжка, О. С. Макаруч. – Київ: НУБіП України, 2024. – 274 с.
- Гаврилюк М. М., Соколов В. М., Жемойда В. Л. Практичне насінництво та насіннезнавство сільськогосподарських культур: навч. посібник. Вінниця. 2019. 270 с.
- Жемойда В. Л., Спряжка Р. О., Дмитренко Ю. М., Макаруч О. С., Зінченко О. А., Ковалишина Г. М., Асланян А. Г. Методичні рекомендації до

виконання лабораторних робіт та самостійної роботи студентів ОС "Бакалавр" ОП "Агрономія" з дисципліни «Селекція і насінництво польових культур» (розділи «Насінництво – основна ланка у підвищенні врожайності культур»). Київ: НУБІП України, 2025, 106 с.

- Макаруч О. С., Дмитренко Ю. М., Ковалишина Г. М., Жемойда В. Л., Ткачик С. О., Спряжка Р. О. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Селекція і насінництво польових культур» (розділи «Селекція рослин» і «Сортознавство») для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальностей 201 «Агрономія», 202 «Захист і карантин рослин». Київ: НУБІП, 2021, 96 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Посібник для аудиторів із сертифікації насіння: навч. посіб.; вид. друге, доопр. і допов.; відпов. за випуск чл.-кор. НААН М. Я. Кирпа. Київ: Аграрна наука, 2023. 368 с.

2. Захарчук О. В. Економіка насінництва: монографія / – К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 273 с.

3. Захарчук О. В., Вишневецька О. В., Навроцький Я. Ф., Завальнюк О. І. Інноваційно-інвестиційний розвиток ринків технічних засобів, насіння та технологій у рослинництві: Монографія / за ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ Інститут аграрної економіки, 2022. 273 с.

4. О. В. Захарчук, Ю. О. Лупенко, С. І. Мельник та ін. Методичні рекомендації з оцінки вартості насіння і садивного матеріалу як об'єкта інтелектуальної власності / за ред. О. В. Захарчука. Київ : ННЦ ІАЕ, 2022. 109 с.

5. Формування національних сортових ресурсів (1923-2023). Історичні нариси / Упоряд.: Н. В. Лещук, Л. М. Присяжнюк, С. М. Гринів, Т. М. Марченко, Н. В. Павлюк, І. В. Коховська, А. І. Сидорчук; за заг. Ред. С. І. Мельника. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 260 с.

6. Закон України «Про насіння та садивний матеріал». Редакція від 16.05.2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15#Text>

7. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. <https://sops.gov.ua/derzavnij-reestr>

8. Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва. <https://sops.gov.ua/derzavnij-reestr>

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет агробіологічний
(назва)
“ ___ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Насінництво сільськогосподарських культур

Факультет агробіологічний

Розробники: Віталій ЖЕМОЙДА, професор, канд. с.-г. наук

Роман СПРЯЖКА, старший викладач, доктор філософії

(*Ім'я ПРИЗВИЩЕ, посада, науковий ступінь, вчене звання*)

Київ – 2026 р.